כדאמר רב חסדא כו'. לקמן בפרק מי שמת דאמר רב יהודה אמר שמואל שב״מ שכתב כל נכסיו לע״פ שקנו מידו אם עמד חוזר [לקמן קנב.] ומשמע הא אם מת מקבל מתנה קנה ואע״פ שכתוב קנין בהך מתנת שכיב מרע לא אמרי׳ שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשינן מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין לא ידענא מאי אידון בה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של שכיב מרע אינו קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשני התם במיפה את כחו דהוה דרב יהודה אמר שמואל ואין הקנין מגרע כח השטר של שכיב מרע שלא הקנה לו אלא ליפות את כחו ואמרינן היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ אדאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני׳** [1]הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [2]אינו צריך [3]הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב [4]מכר האב מכורים עד שימות [5]מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן [6]מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם [7]מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה [8]גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: [9]רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר [10]זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא [11]מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר [12]בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוי באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: [13]איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

[6]כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ [7]דאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני׳** [1]הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [2]אינו צריך [3]הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב [4]מכר האב מכורים עד שימות [5]מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן [6]מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם [7]מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה [8]גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: [9]רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר [10]זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא [11]מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר [12]בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: [13]איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. פי׳ בקונטרס אחד בראש השטר ואחד בסוף השטר כדאמר לעיל שיחזור מעניו של שטר בשיטה אחרונה והקה אם כתוב בראש השטר אקנייה וכסיפא כתוב וקנינא היינו ייפוי כח דמשמע שני קניין הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקנין יתירא הוא ייפוי כח לקנות מהיום אבל אם כתב בראש השטר וקנינא וכסופו אקנייה משמע קנין אחד דפרושי קא מפרש וקנינא מיניה והיאך שהרי הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר. ואין לפרש שכתב בשטר שני דברים הללו ביחד דאקנייה וקנינא מיניה דא״כ אמאי משוה חילוק בין אקנייה וקנינא מיניה לקנינא מיניה ואקנייה ליטול חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קנין להיכא דלא כתב אלא אחד: **דאנן לא ידעינן.** אין רוב חכמים בקיאין בחילוק לשון זה: **וספרי ידעי.** בתמי׳ דאמרי לך בתכונו ולא צריך למכתב מהיום: **ובדוכרן פתגמי.** היינו שטר עדות בלא קנין זכרון דברים ולא זכרון קנין והיינו כר״ג דאמר בכל מקום אינו צריך: **אתון הכי מתניתו לה.** בלשון בעיא בעא מיניה רבא מר״ג: אתון הכי מתניתו לה. בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר האב מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא באו ליד הבן לא קרקע ולא פירות:

[1]כדאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא ה״נ [2]דאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין: **מתני׳** [3]הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [4]אינו צריך [5]הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב [6]מכר האב מכורים עד שימות [7]מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: **גמ׳** וכי כתב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן [8]מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת התם [9]מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא הכי קאמר ליה [10]גופא קני מהיום פירא לאחר מיתה: רבי יוסי אומר אינו צריך: [11]רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן אמר ליה רב הונא לרב נחמן בעי מיניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר׳ יוסי אמר ליה טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה אמר ליה את בעי מיניה אי הלכה אי לא וטעמיה אנא אמינא לך בעא מיניה אמר ליה הכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בתר דנפקו אמר ליה היינו טעמיה דרבי יוסי דאמר [12]זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי רבי יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו אמר ליה בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניתא דצריך ואיכא אקניתא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא [13]מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמר [14]בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ובדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא פליגי: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: [15]איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמר

מתני׳ הכותב נכסיו לבנו. הוא הדין לאחר: **לאחר מותו.** היינו מהיום ולאחר מיתה: **האב אינו יכול למכור.** לאחר הגוף והפירות לגמרי מפני שכתובין לבן הגוף מעכשיו ופירות לאחר מיתה: **הכן אינו יכול למכור.** לגמרי בחיי האב: **מפני שהן ברשות האב.** לאכול פירות. אלא בין שניהן יכולין למכרן לגמרי מעכשיו שהאב ימכור פירות והבן ימכור הגוף: **מכר האב.** סתמא מכורין לפירותיהן ללוקח עד שימות האב אבל לכשימות האב יטול הבן גם גוף פירות או הוא או הבא מכחו ל״ש מת האב בחיי הבן ול״ש מת הבן בחיי האב שהפירות מכר האב אבל הגוף קנוי לגמרי לבן משעה שכתב לו האב וכשמת הבן ואח״כ האב ויש לו בניש לאותו הבן הן יורשין את כחו: **מכר הבן.** בחיי האב אין ללוקח פירות עד שימות האב שהרי הוא הבן אבל כשימות האב יש לו מיהת ללוקח גוף ופירות וכגון שהבן קיים אבל מת הבן ואח״כ מת האב פלוגתא היא בגמרא אם קנה לוקח אם לאו: **גמ׳** לא

שהלה הקנין במתנה דמשמע דאחר הקנין היתה המתנה אי לא כתב ליה מהיום הוי משמע דמתנה היתה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: מי איכא מידי דאנן לא ידעינן. מה בין אקנייה וקנינא מיניה ומה בין וקנינא מיניה ואקנייה וספרי דכתבי שטרות ידעי. והא שום ספרא לא בקיאי בהני מילי: לא צריך. למיכתב מהיום ולאחר מיתה הואיל דכתב ביה קנין כל קנין מחיים הוא לדברי הכל. אלא אי לא כתב ביה קנין וכתב ביה דוכרן פתגמא דהוה באנפנא ככך וכך פליגי ר׳ יהודה ור׳ יוסי

סגי משום דומנו של שטר מוכיח עליו דמחיים הוה: אתון הכי מתניתו לה. בלשון בעיא בעא מיניה רבא מר״ג: אנן בלשון מימרא מתנינן ליה. אמר רב נחמן אם הקנה לו אינו צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה: כתב נכסיו לבנו. שיהא שלו לאחר מיתה הגוף והפירות ועד שהאב חי הפירות של אב מכר האב מכורים הפירות ללוקח עד שימות האב: מת הבן בחיי האב. דלא בא ליד הבן לא קרקע ולא פירות:

מסורת הש״ס

[1] (לקמן קנב:, [2] [תוספ׳ כתובות פ״מ], [3] [יבמות לו: ב״ק פח:], [4] [תוספ׳ דגיטין נט: ט, [5] [תוספ׳ דגיטין פ״ט], [6] גיטין עב., [7] [תוספ׳ דכתובות פ״מ גיטין עב, [8] [תוספ׳ דגיטין כט:], [9] [מנחדרין כט:], [10] ב״ק פח: יבמות לו:, [11] פ״ק דכל,

גליון הש״ס

גמרא נוסא קני מחיים. עי׳ רשב״ם גיטין עב ע״ב ד״ה גרסי׳ בירושלמי:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה אקנייה וכו׳ ויקנה וכו׳ משעה מחרונה והא על כרחך לאחר מיתה:

רבינו גרשום

כדאמר רב חסדא. בפרקין דלקמן היינו יפוי כח דכתב וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר לבר מן המתנה שאני נותן מקנה אני בקנין כדי ליפות כחו: הכי נמי להכי כותבין דאמר אף כתובו כלומר ליפות כחו בעלמא כתבו לו שטר: הלכה כותבין ונותנין. גבי שכיב מרע אפי׳ לאחר מותו הואיל דבאמירה מקנה: הכותב. בריא כל נכסיו לבנו בין הבנים או לבניו וריבה לאחד ומיעט לאח׳ דבלשון מתנה דשאי דאינו רוצה שיהא שלו אלא לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה דאם לא כתב מהיום הוי שטר לאחר מיתה: ר׳ יוסי אומר אינו צריך. כדמפרש בגמ׳: והא תנן האומר לאשה הרי זה גט מהיום ולאחר מיתה אינו גט. דאין גט לאחר מיתה: דאם מת חולצת. דאינו גט: ולא מתייבמת. דאיכא למימר נפל עליה ריח גט. אלמא דכי האי גונא לא הוי גט מתנה נמי הואיל דאמר ליה מהיום ולאחר מיתה אמאי קונה הא משחכח דההוא שטר מתנה אינה נגמרת אלא לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה: אמר אביי לעולם הוי מתנה היכא דאמר מהיום כו׳ ותתם גבי גט משום הכי אינו גט לאחר מיתה משום דמספקא לן אי הויא אמירה דקאמר (מהכי) מהיום אי תנאה גמור הוי כלומר מדקאמר מהיום את מותרת לכל אדם והוי גט. או חזרה הוי דאיכא למימר הואיל שאמר לאחר מיתה כלומר מהיום אני נותן לך גיטך כדי שתהא מותרת לאחר מיתתי. ואיכא למימר קדם מיתה חזר בו מאותו גט ואין גט לאחר מיתה ומשום דמספקא לן הכי גבי גט אזלינן לחומרא ואינו גט אבל הכא גבי מתנה גופה של קרקע ושל נכסים קני ליה מהיום ופירא לאחר מיתה והשתא גוהה מיהא מחיים הוי וחשיבא מתנה: שזמנו של שטר מוכיח עליו. שכתב בו כך וכך לבריאת עולם בכך בחודש נתן פלוני לפלוני מתנה זו הואיל שהזמנו מחיים הוא כתוב מוכיח על השטר וכמאן דיהיב מחיים דמי ולא צריך למכתב מהיום ולאחר מיתה: בעא מיניה רבא מרב נחמן אליבא דר׳ יהודה דאמר צריך למיכתב מהיום ולאחר מיתה בהקנאה מהו. כלומר אם הקנה לו בקנין מהיום מהו. מי אמרינן הואיל והקנה לו מחיים קנה ולא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה. או דלמא אע״ג דהקנה לו מחיים לא סגי דלאו הכי: אמר ליה אם הקנה לו מחיים לא צריך למיכתב ליה מהיום ולאחר מיתה: אקנייה וקנינא מיניה לא צריך. אקנייה שנתנה לו ושוב וקנינא מיניה משמע שחלה המתנה בקנין. כלומר כי היכי דקנינן מחיים מתנה נמי מחיים אי כתב הכי לא צריך למיכתב מהיום אבל אי כתב בה וקנינא מיניה ואקנייה

עין משפט נר מצוה

קכב א מי״ח פ״ח מהל׳ זכיה הלכה יג סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רכ סעיף יח: קכג ב מי״ז שם פ״ב הלכה טו סמג שם טוש״ע חו״מ סי׳ רנח סעיף ח:

קכד ג מי״ז שם הלכה יג וסמג שם טור שו״ע חו״מ סי׳ רנז ס״ק:

קכה ד מי״ז שם טוש״ע שם סעיף ג:

קכו ה מי״ז שם טוש״ע שם סעיף ד:

קכז ו ז מי״ז פ״ט מהל׳ גירושין הלכה יד סמג עשין כ טוש״ע אה״ע סי׳ קמה סעיף ג:

קכח ח ט מי״ז פ״ב מהל׳ זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רנח ס״ק:

מוסף רש״י

וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא. ככל מה דכתוב ומפורש לעיל במתנה דכסף למקניא ביה שריר וקיים, כלומר וקנינא מיניה קנין נגוד להוסיף וליפות כחו לגבי המתנה שנתן בעל פה, ולשנות יתירא ליפות כח הוא (לקמן קנב:). **הכותב נכסיו לבניו.** לאחר מותו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דליהוי משמע גופא מהיום, שלא אחא רשאי למכרם, ופירות לאחר מיתה, ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום וישיבו אחיו עמו, או אם היה עליו בעל חוב מאוחר לאחר מתנה זו, בעל חוב גובה את מזונו (ע״ז לז:). **רבי יוסי** אומר אינו צריך. דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו הא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה, דאי לא כתיב לאחר מיתה ליה אלא לאחר מיתה לאמר כתב זמן בשטר (שם). **הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו.** מהיום ולאחר מותו, שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל הפירות עד יום מותו (ב״ק פח:). שכתב מהיום ולאחר מיתה ואין לאב בהן אלא אכילת פירות בחייו (יבמות לו:). **מכר האב מכורים.** לאחר הלוקח פירות כל ימי חיי האב, שזכה בזמנו שהיה לו לזה בהן (שם). **עד שימות.** לוקח אוכל פירות עד שימות האב וכשימות האב הולך הבן ומוציא מיד הלקוחות (ב״ק פח:). **מהיום ולאחר מיתה** גט ואינו גט. דמספקא לן אי תנאה הוי מהיום אם אמות ויהיו שמת נתקיים הגט לאחר ומתגלה שהוא גט משעת נתינתו, או חזרה הוי אחזר בו ממאי דאמר מהיום ואמר לאחר מיתה יהא גט ואינו כלום, דכגלגל גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה, אבל הכא ליכא למימר הכי, ואי משום תנאה ה״ל למימר מהיום אם אמתי (גיטין עב. וכעי״ז קדושין נט:). **ואם מת חולצת.** שמא אינו גט וזקוקה ליבם, ולא מתייבמת. שמא גט הוא והרוח ליה גרושת אחיו והרי היא לו בכתם, שאין עליה זיקת יבום (קדושין ס. וכעי״ז גיטין שם). הואיל ולא אתחזה (גיטין שם). **טעמיה דר׳ יוסי לא ידענא.** דאמאי קאמר אין צריך (שם). **זמנו של שטר מוכיח עליו.** דמהיום נתן לו אם גוף הקרקע והפירות יאכל הוא בחייו, דאם לא נתן לו הגוף מעכשיו למה נכתב זמן בשטר המתנה (שם) דלהכי איכתיב זמן בשטרא לידע שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יוכלו אחיו עמו הפירות לאחר מותו (שם עז:).

רבינו גרשום (המשך)

דר׳ יהודה סבר הואיל דלא כתב קנין אע״ג דכתב בשטר כמנהג כל השטרות שכתוב בהן זכרון עדות לא סגי אי [לא] כתב בהו מהיום ולאחר מיתה משום דהוה שטר מתנה לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה. ור׳ יוסי סבר הואיל דכתב ביה זכרון עדות בהדיא

רבי יוחנן סבר **לא** קנה לוקח. תימה אם כן אמאי אצטריך תקנת אושא דאשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה דלא עשתה ולא כלום (לקמן דף קנט:) וי"ל דמיירי כגון שכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסיך ובפירות פירותיך ולא כתב בנכסיך דל"כ היה מכרה קיים כדאמר בהכותב (כתובות דף פג. ושם) אי נמי התם קנין פירות דבעל דלא הוי אלא מדרבנן ולא מצרכי לכתוב מהיום ולא הוי כקנין הגוף לכך אצטריך תקנת אושא:

לא קנה לוקח. פי' רי"ש ויחזרו ליורשי הבן ולא יוכלו לקוחות לומר אנין זבין ואת מפקת כדאמרינן בסוף מי שמת (לקמן דף קנט. ושם ד"ה ולימרו) דאף על גב דהכא לא שייך טעמא דלקמן משום שיאמר הבן אנא מכח אבא דאבא קאתינא דל"כ יקחו אחי האב אבל אלקח כיון שאינו בא מכח אביו אלא מכח זקינו אלא היינו טעמא שיחזרו ליורשי הבן משום דבמיתת הבן נפלו נכסים לפני בנו וכשמת זקינו קנאם הבן בקבר ממילא ואחר כך ירשם בן הבן וקשה דאמר בסמוך מהו דתימא אביו אפילו גבי בריה נפשיה עדיפא ליה ולא יקחו הלקוחות במיתת האב והלא אם המקח בטל לא יחזרו לאב כי אם ליורשי הבן ויש לומר דשפיר קרי ליה בן בנו נפשיה גבי לוקח ולא דמי לנכסיי לך ואחריך לפלוני ואחרי אחריך לפלוני דאם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון ולא אמר כיון שהקנה הגוף לשניה לבסוף הוי כנופל לפניו במיתת השני שהרי לא הקנה לו כלום עד אחר שיזכה שני ואפי' לרב ענן דאמר לעיל (דף קכה:) לירתיי ולא לירתי ירתיי דלדידיה אם אמר נכסיי לך ואחריך לפלוני אם מת שני (א) לא יחזרו ליורשי שני לא דמי להכא דיותר יש לו לראשון בנכסים מלאב דהתם אם מכר ראשון כל הנכסים מכורים לעולם דהלכתא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אבל הכא אין האב יכול למכור אלא עד שימות לכך יחזרו ליורשי הבן והתם ליורשי ראשון:

מביא ואינו קורא. פי' בקונטרס מביא משום דלדמתך קרינא ביה ואינו קורא דלא קרינא ביה מן האדמה אשר נתתה לי ומיהא דאי קרינא ביה אדמתך מדרבנן להכי אבל קריאה לא מדאמרינן בהמוכר את הספינה (לעיל דף פג.) משום דמיחזי כשיקרא אי משום דאתי לאפקועי מתרומה ומעשר:

והתניא יחזרו נכסים ליורשי נותן. פירש בקונטרס וקשה לר' יוחנן דאמר קנין פירות בקנין הגוף דמי ומשני תנאי היא דפליגי בקנין פירות אי הוי בקנין הגוף או לא ואין נראה דהרבה תנאים מצינו דפליגי בקנין פירות בהדיא יותר מאלו גבי מוכר עבדו על מנת שישמשנו שלשים יום בחזקת הבתים (לעיל דף ג. ושם) ועוד (ב) דלדבריו לא גרסינן אלא אחריך תנאי היא ונראה דלר"ל פריך דשני אחריך שאני והכי פריך אי אמרת בשלמא דאחריך לא שאני אלא היא דיחזרו ליורשי ראשון הוי טעמא משום דקסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי כר"י (ג) א"ש דמצינו הרבה תנאים דפליגי בהכי אלא אי אמרת דהיא דיחזרו ליורשי ראשון סברא נמי בעלמא דלאו בקנין הגוף דמי והכא משום דאחריך שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן והא אין סברא לומר דסבירא ליה דאחריך לאו כלום דלא מצינו פלוגתא בהכי ומשני אלא אחריך תנאי היא כלומר לעולם קמייתא נמי כרים לקיש ואחריך נמי תנאי היא כדמייתי דפליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל באחריך דרבי סבר אחריך לאו כלום היא ולא הקנה לו אלא פירות ורשב"ג סבר אחריך שאני והשתא הוי כולהו כרים לקיש והלכתא כותיה: (גליון. נראה דמייתי שייר תנאי דע"כ באחריך פליגי אפי' לר"י ולא בקנין פירות אי הוי בקנין הגוף אי לאו דהא טעמא דרשב"ג אין לו לשני אלא מה ששייר הראשון ע"כ משום דאמר אחריך דמשום קנין פירות גרידא פשיטא דלא היה יכול למכור כמו האב דאינו יכול למכור. ע"כ): (רש"א) אבל

רואה ראשון יכול למכור הגוף כדלקמן: **והתניא יחזרו ליורשי נותן.** לר' יוחנן פריך אע"ג דאיכא למימר אחריך שאני אפילו הכי יחזרו ליורשי נותן דקנין פירות דראשון לאו בקנין הגוף דמי וכ"ש קנין פירות דעלמא דלאו בקנין הגוף דמי ורקשיא לר' יוחנן דאמר כו'.

אמר רבי יוחנן לא קנה לוקח וריש לקיש אמר [א]קנה לוקח רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח [ב]קנין פירות בקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר קנה לוקח [ג]קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי והא איפליגו בה חדא זימנא [ד]דאיתמר המוכר שדהו לפירות רבי יוחנן אמר מביא וקורא וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר [ה]מביא ואינו קורא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי אמר לך ר' יוחנן אף על גב דבעלמא קנין פירות בקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא אבא לגבי בריה אחולי אחיל קא משמע לן ורבי שמעון בן לקיש אמר אף על גב דבעלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא כל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה קא משמע לן איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש [ו]נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי מת שני בחיי ראשון [ז]יחזרו נכסים ליורשי ראשון ואם איתא ליורשי נותן מיבעי ליה אמר ליה כבר תרגמה רב הושעיא בבבל אחריך שאני וכן רמי רבה בר רב הונא קמיה דרב ואמר אחריך שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן תנאי

לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב אחר כך שמעולם לא היו רמוין לבא לידי הבן אלא יחזרו לשאר יורשי האב. ומיהו אם לא מכרן הבן בחיי האב היה מודה רבי יוחנן שאף על פי שמת הבן ואחר כך מת האב אפילו הכי יורשי הבן יורשן את מתנתו ולא יורשי האב אבל גבי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידו שיוכל הלוקח לזכות מכחו. ובפרק המובל בבבא קמא(ד) מפרש לפלוגתייהו הכי רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתניתין מכר הבן אין לוקח עד שימות האב הא כי מיית אית ליה לוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו להו לידיה דבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי וכי זבין זבין: **קנין פירות.** שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי ולא היה הבן יכול למכור אלא ע"מ דאתו לידיה וכיון דלא אתו לידיה לא קני לוקח ומיהו אם לא מכרן הבן ולא סילק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב לכשימות האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע: **וקורא.** מקרא בכורים דקרינא ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (דברים כו): **מביא ואינו קורא.** שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי ומיהו בהבאה

מייב דכתיב [שם] אשר תביא מארצך שהרי שיעבד לו יציקת הקרקע לפירותיו: **אחולי אחיל ליה.** גופא לגמרי וקנין פירות דאית ליה לא ליהוי קנין הגוף. וה"ג הוה מצי למימר דאי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי משום דכל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה וכיון דעכב לעצמו פירות שייר בקנין הגוף לעצמו אבל לגבי מוכר שדהו לפירות מודי רבי יוחנן לרש לקיש דקנין פירות שמקנה לאחרים לאו בקנין הגוף דמי דבכל דוכתא נפשיה עדיפא ליה ומשום דשמעינן לה מתירוצה דרש לקיש לא קיש משום הגמרא לפרש כן. ולר"ל נמי אי איתמר בהא בהא קאמר רש לקיש משום דאבא לגבי בריה אחולי אחיל אבל לגבי מוכר שדהו לפירות אימא מודי ליה לרבי יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי קמ"ל: **מת השני.** אחרי הראשון קנה שליש: **יחזרו נכסים ליורשי ראשון.** כלומר כשימות הראשון יורשיו יורשן מכחו שהרי לא זיכה לשלישי אלא מכח השני דהא לא קאמר לראשון נכסיי לך ואחריך לפלוני ואם אין פלוני יתנו לפלוני השלישי וכיון דשני לא זכה שלישי נמי לא יקנה אלא יורשי ראשון יירשו להני נכסים ואע"ג דלא היו קנוין לראשון אלא לאכול פירותיהן כל ימי חייו דהא קאמר ליה ואחריך לפלוני אפי' הכי כיון דאין אחריך קיים זכו יורשי ראשון בגוף ופירות. אי אמרת בשלמא קנין פירות הוי משום בקנין הגוף אלכך איכא למימר יחזרו ליורשי ראשון שהרי הפירות קנוין לו ובקנין הגוף דמי דאע"ג דהמוכר שדהו לפירות לא קנה בעל הפירות את הגוף משום קנין פירות בקנין הגוף היינו משום דבהדיא פירות מכר לו ולא גוף והרי הוא כמי שאמר לו ואחר אותו זמן יהא הגוף והפירות שלי אבל הכא לא שייר לעצמו כלום אלא לשלישי נתן את הגוף ולראשון ולשני נתן את הפירות וכיון דאיכא תרתי שיש לראשון קנין פירות דבקנין הגוף דמי וגם סילק הנותן עצמו מגוף ופירות אלכך יחזרו ליורשי ראשון אלא אי איתא דלאו בקנין הגוף דמי מאיזה טעם יחזרו לראשון: **יחזרו ליורשי נותן מיבעי ליה.** שהרי לראשון נתן פירות ואין אחריו אים שיקבל לא הגוף ולא פירות הלכך יחזרו לנותן או ליורשיו: **אחריך שאני.** דמשמע דגוף ופירות נתן לראשון והא בהדיא פרש אחריך יירש פלוני והא ליתיה דלירש הלכך ישארו ביד יורשי ראשון דהכי קאמר ליה כל ימי חייך יהא הכל שלך הפרי והגוף ומה שישתייר אחריך יקבל פלוני ואם היה

לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב אחר כך שמעולם לא היו רמוין לבא לידי הבן אלא יחזרו לשאר יורשי האב. ומיהו אם לא מכרן הבן בחיי האב היה מודה רבי יוחנן שאף על פי שמת הבן ואחר כך מת האב אפילו הכי יורשי הבן יורשן את מתנתו ולא יורשי האב אבל גבי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידו שיוכל הלוקח לזכות מכחו. ובפרק המובל בבבא קמא(ד) מפרש לפלוגתייהו הכי רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתניתין מכר הבן אין לוקח עד שימות האב הא כי מיית אית ליה לוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו להו לידיה דבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי וכי זבין זבין: **קנין פירות.** שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי ולא היה הבן יכול למכור אלא ע"מ דאתו לידיה וכיון דלא אתו לידיה לא קני לוקח ומיהו אם לא מכרן הבן ולא סילק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב לכשימות האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע: **וקורא.** מקרא בכורים דקרינא ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (דברים כו): **מביא ואינו קורא.** שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי ומיהו בהבאה

מייב דכתיב [שם] אשר תביא מארצך שהרי שיעבד לו יציקת הקרקע לפירותיו: **אחולי אחיל ליה.** גופא לגמרי וקנין פירות דאית ליה לא ליהוי קנין הגוף. וה"ג הוה מצי למימר דאי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי משום דכל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה וכיון דעכב לעצמו פירות שייר בקנין הגוף לעצמו אבל לגבי מוכר שדהו לפירות מודי רבי יוחנן לרש לקיש דקנין פירות שמקנה לאחרים לאו בקנין הגוף דמי דבכל דוכתא נפשיה עדיפא ליה ומשום דשמעינן לה מתירוצה דרש לקיש לא קיש משום הגמרא לפרש כן. ולר"ל נמי אי איתמר בהא בהא קאמר רש לקיש משום דאבא לגבי בריה אחולי אחיל אבל לגבי מוכר שדהו לפירות אימא מודי ליה לרבי יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי קמ"ל: **מת השני.** אחרי הראשון קנה שליש: **יחזרו נכסים ליורשי ראשון.** כלומר כשימות הראשון יורשיו יורשן מכחו שהרי לא זיכה לשלישי אלא מכח השני דהא לא קאמר לראשון נכסיי לך ואחריך לפלוני ואם אין פלוני יתנו לפלוני השלישי וכיון דשני לא זכה שלישי נמי לא יקנה אלא יורשי ראשון יירשו להני נכסים ואע"ג דלא היו קנוין לראשון אלא לאכול פירותיהן כל ימי חייו דהא קאמר ליה ואחריך לפלוני אפי' הכי כיון דאין אחריך קיים זכו יורשי ראשון בגוף ופירות. אי אמרת בשלמא קנין פירות הוי משום בקנין הגוף הלכך איכא למימר יחזרו ליורשי ראשון שהרי הפירות קנוין לו ובקנין הגוף דמי דאע"ג דהמוכר שדהו לפירות לא קנה בעל הפירות את הגוף משום קנין פירות בקנין הגוף היינו משום דבהדיא פירות מכר לו ולא גוף והרי הוא כמי שאמר לו ואחר אותו זמן יהא הגוף והפירות שלי אבל הכא לא שייר לעצמו כלום אלא לשלישי נתן את הגוף ולראשון ולשני נתן את הפירות וכיון דאיכא תרתי שיש לראשון קנין פירות דבקנין הגוף דמי וגם סילק הנותן עצמו מגוף ופירות הלכך יחזרו ליורשי ראשון אלא אי איתא דלאו בקנין הגוף דמי מאיזה טעם יחזרו לראשון: **יחזרו ליורשי נותן מיבעי ליה.** שהרי לראשון נתן פירות ואין אחריו אים שיקבל לא הגוף ולא פירות הלכך יחזרו לנותן או ליורשיו: **אחריך שאני.** דמשמע דגוף ופירות נתן לראשון והא בהדיא פרש אחריך יירש פלוני והא ליתיה דלירש הלכך ישארו ביד יורשי ראשון דהכי קאמר ליה כל ימי חייך יהא הכל שלך הפרי והגוף ומה שישתייר אחריך יקבל פלוני ואם היה

קמט א ב מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' יג סמג עשין פב טור שו"ע חו"מ סי' רמז ס"ה:
קנ ג מיי' פ"ד מהלכות נחלות ו סמג עשין קמ:
קנא ד ה מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' ז ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף ג:

רבינו גרשום

קנין פירות שיש לאביו עד שהוא חי דמי כמו שגוף הקרקע יהא שלו ולא בא ליד בן הואיל שמת בחייו לפיכך לא קנה לוקח: לאו בקנין הגוף דמי. והגוף ברשות הבן היה להכי קנה לוקח: המוכר שדהו לפירות. ללוקח עד אותו זמן שהתנו: ר' יוחנן אמר מביא בכורים וקורא. מן האדמה אשר נתתה לי אע"ג דפירות בלבד שלו אותו קנין פירות בקנין הגוף של קרקע הוא שלו עד אותו הזמן דמי ויכול לקרות: ריש לקיש אמר מביא וכו'. ולמה להו לאפלוגי תרי זמנא בהכי: אמר לך ר' יוחנן אע"ג. דגבי בכורים קנין פירות בקנין הגוף דמי אפ"ה אצטריך הכא לאשמועינן דלא קנה לוקח דסד"א ודאי קנה לוקח דאבא לגביה בריה מחיל ליה למכור אפילו בחייו וקנה לוקח קמ"ל דלא מחיל ולא קנה. וריש לקיש אמר דאע"ג לגבי בכורים בעלמא כו' הכא אצטריך דסד"א דלא קנה לוקח דבקנין הגוף דמי דכל לגבי נפשיה אפי' לגבי בריה נפשיה עדיפא ליה מבריה ולא ניחא ליה למיזבן בחייו ולא קנה לוקח קמ"ל הכא דלגבי בריה מחיל ליה לזבוני שיהו מכוררין במיתת האב וקנה לוקח: איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש. אם אמר שכיב מרע נכסיי לך ואחריך לפלוני ואחריו לפלוני משמע שנתן לראשון ושני הפירות בחייהן והשלישי ידא יורש גוף הנכסים: מת שני. בחיי ראשון כיון שלא באו לידי השני אין לשלישי כלום ושלישי הוא בא מכח שני אלא יחזרו הנכסים ליורשי הראשון הואיל דליתא לאחריך ולשלישי לא מצינן למיתן ליה דהכי לא פקיד המצוה. ואם איתא לריש לקיש דקנין פירות שיהא לראשון לאו בקנין הגוף דמי. אמאי יחזרו ליורשי ראשון כיון דלא הוה ליה קנין הגוף הקרקע כשמת ראשון יחזרו אותו ליורשי אותו שנתן מתחל' מיבעי ליה. אלא מדקאמר ליורשי ראשון ש"מ דקנין פירות שיש לראשון בקנין הגוף דמי ורקשיא לריש לקיש: תרגמא רב אושעיא. לעולם אימא לך בעלמא לאו בקנין הגוף דמי. והכא מאי טעמא יחזרו ליורשי ראשון דהיכא דאמר ליה נותן לראשון ואחריך לפלוני שאני דמשמע ואחריך לפלוני אחריך הן שלו ולא בחייך לפי שבחיים הכל שלך הגוף והפירות. והשתא דמת אחריך בחייך הכל שלך הוא. להכי יחזרו ליורשי ראשון ולא ליורשי נותן דנותן סליק עצמו מהן הואיל ואמר אחריך לפיכך קאמרינן בדעתו דלא יחזרו עולמית לעצמו. ולעולם מהא לא תפשוט: והא תניא יחזרו ליורשי נותן. דמשמע דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי ורקשיא לר' יוחנן דאמר כו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא קנה וכו' אם מת שני בחיי ראשון לא יחזרו ליורשי שני: (ב) ד"ה והתניא וכו' דלדבריו לא גרסי'. נ"ב כלומר וכוה מיתה למתוק הגירסא שסיא בדוב הספרים: (ג) בא"ד בקנין הגוף דמי כר"י והתניא דיחזרו ליורשי נותן סבר לאו בקנין הגוף דמי כר"ל ש"ס דמצינו הרבה תנאים:

מוסף רש"י

אמר ר' יוחנן לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב, דקנין פירות שהיה לו לאב בנכסים הללו בקנין הגוף דמי, ואין מכירת הבן מכירה, ומתניתין דקתני אין לוקח בהן כלום עד שימות האב, הא כשימות האב יש לו, התם דמית האב בחיי הבן ונתקיימה המתנה, ומה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, אבל מת הבן לא בא זכות לידו (ובמות לו:). המוכר שדהו לפירות. שיאכל הלוקח פירות עד עשר שנים ומחזיר הקרקע לבעליה, ומזמן שאין היובל נוהג קאמר, דהיינו משנגלו שבט ראובן וגד ומחצה שבט מנשה ונוקיל אדמי אינב מחלה מעבר הירדן ע"י קנמיה, עד מדינות ירושלים, דאי בזמן שיובל נוהג סתם מכירה לפירות היא שהרי סופה לחזור ביובל (גיטין מז:). מביא וקורא. מביא בכורים וקורא אדמתך אינב אבל וכל הפרשה, וקורא אני בי הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי, דקנין פירות בקנין הגוף (ב"מ צו וכעי"ז גיטין שם).

ו) [שבת קלה. וש"נ], ז) ב"מ לו. גיטין מז:. ח) [לעיל קכט:], ט) [פס:]. י) [ומי' תוס' ב"ק פח: ד"ה בתוספא ותוס' כתובות ג. ד"ה הבעל ותוס' יבמות לו: ד"ה קנין].

תנאי היא דתניא [ו]נכסי לך ואחריך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר [א]אין לשני אלא מה ששייר ראשון ורמינהי נכסי לך ואחריך לפלוני יורד ראשון ומוכר ואוכל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר [ב]אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דרבי אדרבי ודרשב"ג אדרשב"ג דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירא דרשב"ג אדרשב"ג לא קשיא [ג]הא לכתחלה הא דיעבד [ד]אמר אביי [ה]איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל א"ר יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [ה]ומודה שאם נתנן במתנת שכיב מרע לא עשה כלום מאי טעמא אמר אביי מתנת שכיב מרע לא קנה [ו]אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך ומי אמר אביי הכי והא איתמר מתנת שכיב מרע מאימתי קנה אביי אמר עם גמר מיתה ורבא אמר [ז]לאחר גמר מיתה הדר ביה אביי מההיא [ח]ממאי דמההיא הדר ביה דלמא מהא הדר ביה לא סלקא דעתך דתנן [ט]זה גיטך אם מתי זה גיטך מחולי זה זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום אמר רבי זירא א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג [י]ואפילו היו בהן עבדים והוציאן לחירות פשיטא מהו דתימא [יא] א"ל למיעבד איסורא לא יהבינן לך קא משמע לן אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [יב]ואפי' עשאן תכריכין למת פשיטא מהו דתימא לשוינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קא משמע לן דרש רב נחמן בר רב חסדא אתרוג זה נתון לך במתנה ואחריך לפלוני נטלו ראשון ויצא בו באנו למחלוקת רבי ורשב"ג מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ע"כ לא פליגי רבי ורשב"ג התם אלא דמר סבר [יג]קנין פירות כקנין הגוף דמי ומר סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא

ה"ג **תנאי היא.** ולא גרסי' אלא אחריך ומי תנאי היא דמשמע דתירוצא דתרלינן לעיל [קלו:] לריש לקיש אחריך שאני לאו מירוצא הוא דהא ודאי לריש לקיש מתרלינן אחריך שאני כדמתרלי רב ורבי הושעיא לעיל [שם] דהשתא קיימי כולהו בריימתות כריש לקיש בין למאן דאמר יחזרו ליורשי נותן בין למאן דאמר יחזרו ליורשי ראשון כולהו סבירא להו דקנין פירות דעלמא לאו כקנין הגוף דמי דאפילו הך דקתני יחזרו ליורשי ראשון היינו משום דאחריך שאני אלא לרבי יוחנן הוא דמתרלינן הכי תנאי היא כלומר איכא תנאי דפליגי בקנין פירות דראשון אי כקנין הגוף דמי או לא ואנא סבירא לי כמאן דאמר כקנין הגוף דמי: **דאניא כו'.** דרבי ס"ל לאו כקנין הגוף דמי והך בריימתא דקתני יחזרו ליורשי נותן רבי היא ור"ש ס"ל כקנין הגוף דמי והך דקתני יחזרו ליורשי ראשון ר"ש היא ואנא ס"ל כר"ש ומיהו לר"ל לאו בקנין פירות ר' יוחנן כר"ש ומיהו לר"ל לאו בקנין פירות כקנין הגוף דמי פליגי אלא לכ"ע לאו כקנין הגוף דמי ובהא פליגי רבי סבר אחריך נמי קנין פירות בעלמא הוא דאית ליה לראשון והלכך שני מוציא מיד הלקוחות והיכא דמת שני יחזרו ליורשי נותן דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ורשב"ג סבר בעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא אחריך שאני וגוף ופירות אקני לראשון הלכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון והיכא דמת שני יחזרו ליורשי ראשון. וכן עיקר דהשתא לא מקשי הלכתא מהלכתא דהא פסקינן הלכתא כריש לקיש בפ' המולק[ה] דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ובהא דאחריך לפלוני קיימא לן כרבן שמעון דאין לשני אלא מה ששייר ראשון כדפסקינן הלכתא לקמן ולא פליג ריש לקיש על ההוא פסק דפסיק רבי יוחנן לקמן ומדאמרי נמי איכא למשמע דהכי קיימא לן דאמר אביי איזהו רשע ערום כו' ולקמן נמי [ע"ב] בהיא אתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי אזל איהו אקנייה לבנו קטן כרבן שמעון כו' עד אפי' רבן שמעון לא קאמר כו' דמהתם נמי שמעינן דהלכתא כרבן שמעון והלכך בעינן לפרושי דרבן שמעון ס"ל כר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דאחריך שאני ולא מקשי הלכתא מהלכתא: **וירד ראשון ומכר ואכל.** מורתא דמילתא נקט שמכר והוציא המעות בהוצאה: **השני מוציא מיד הלקוחות.** אחר שימות הראשון דקנין פירות דראשון לאו כקנין הגוף דמי ואחריך שאני לא אמרינן אליבא דרבי: **אלא מה ששייר ראשון.** ואם לא שייר כלום לא יטול השני כלום דקנין פירות דראשון כקנין הגוף דמי לר' יוחנן ולריש לקיש טעמא משום דאחריך שאני: **אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד.** קס"ד השתא פירות יכול לאכול ולמכור אבל לא הגוף ואם מכר השני מוציא מיד הלקוחות: **הא לגופא.** הא קמייתא דקאמר רבי השני מוציא הני מילי היכא דמכר הגוף שאין לו לראשון אלא פירות והך בריימתא[ו] דקאמר יורד ראשון ומוכר אפירות קאי: **הא לכתחלה.** קאמר ר"ש אין לו למכור לכתחלה הגוף אלא אכילת הפירות כדי שיתקיים דעתו של נותן דהא גלי דעתיה דיאחא ליה שישייר קנא לשני אם יתרצה הראשון לשייר אחריו כלום והכי קתני יורד ראשון ומוכר ואוכל מקמתא דברי רבי שהרי אינו יכול למכור כ"א פירות רשב"ג אומר אין לו לראשון ירד ולמכור מקמתא שהרי הכל מכור ולא נתקיימה דעת הנותן אלא אכילת פירות הוא דאית ליה לכתחלה או למכרן אבל גופא דיעבד אין לכתחלה לא והא קמייתא דיעבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון: **איזהו רשע ערום.** (ב) גורס לעבור על דברי הנותן: **ערום.** דאהנו מעשיו והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עצמו דהיינו ראשון לא מקרי רשע ואע"ג דלכתחלה אסור לעשות כן דלא חמיר איסוריה שהרי השליטו הנותן בגוף ופירות לעשות בהן כרצונו: **זה המשיא עצה.** לראשון

למכור בנכסים דהא קי"ל כר"ש דאין לשני אלא מה ששייר ראשון ולא נעשה נחת רוחו של מת שאמר אחריך לפלוני דהוה ניחא ליה אם ישתייר ומיהו לא מקפיד קפידא גמורה שלא יוכל הראשון למכרן אם ירצה: **ומודה.** ר"ש אע"ג דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אם נתנו אותו ראשון במתנת שכיב מרע כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה לא אמר כלום והשני מוציא אי נמי כשהיה שכיב מרע נתנה דשתי מתנות הללו שוות כדאמרן לעיל [קלה:] איזהו מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע כו': ה"ג בהלכות גדולות ובפירוש רבינו חננאל **מ"ע אמר אביי מתנת שכיב מרע אימת הויא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך.** אלא שני דקאמר עליה הנותן אחריך לפלוני קדם לזה שנתנו לו הראשון דמשעה שהתחיל אלא ראשון לערוף קנה השני דאחריך עם גמר מיתה משמע דמשעה דאין הראשון צריך לנכסים הללו זיכהו הנותן לזה השני אחריו מיד אבל אלא מקבל מתנה מראשון לא קנה עד לאחר גמר מיתה דסתם אדם הנותן ממונו לאחר מיתתו אין רוצה להוציא ממונו מכחו עד שתגמר מיתתו אבל לעיל דנותן סליק נפשיה מהני נכסים שהרי נתנו לראשון חפץ הוא שיזכה השני עם גמר מיתתו של ראשון: **ומי אמר אביי הכי.** דתמתנת שכיב מרע לאחר גמר מיתה: **עם גמר מיתה.** אלמא בהדי הדדי קנו ולאשמועינן אתא דמולקין בשוה: **מההיא.** דעם גמר מיתה: **לא ס"ד.** דמההיא דלאחר מיתה הדר ביה ודאי סתם שכיב מרע הנותן לאחרים ממון שלו אין בדעתו להוציאו מרשותו עד לאחר גמר מיתתו דלאשכחן נמי כה"ג גבי אשתו כשהוא מגרשה ומתירה לאחרים דלא גמר להוציאה מכחו עד לאחר גמר מיתתו: **דתנן הרי זה גיטך אם מתי.** כלומר אם אמות אז יהא גט: **זה גיטך מחולי זה.** לאחר גמר חולי דהיינו לאחר מיתה: **זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום.** דלא גמר לגרשה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה ודלא כר' יוסי מוקמינן לה בגיטין בפ' מי שאחזו קולדייקוס [עב.] דאי כרבי יוסי האמר זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן דאמר לה מהיום ולאחר מיתה דמי דקתני התם חולצת ולא מתיבמת וגבי אם מתי נמי דמי כמאן דאמר מהיום אם מתי דקתני התם הרי זה גט מיהו שמעינן מינה דלאחר מיתה קמגרש לה וה"ה למתנתו דאי עם גמר מיתה מ"ש הוי גט ואמאי קתני לא אמר כלום: **היו כהן עבדים כו'.** כלומר ורבן שמעון קאמר דמה שמכר ראשון הכל הוי מכור ואפי' עבדים והוציאם לחירות. וקפריך פשיטא דיכין לאקני גוף לראשון מני למעבד ביה כל מה דבעי: **למיעבד איסורא.** דהמשחרר עבדו עובר בעשה[ז] דלעולם בהם תעבודו (ויקרא כה): מכריכי המת אסורין בהנאה ובפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מ:) נפקא לן מקראי: **לשוינהו איסור הנאה לא יהבינהו ניהליה.** אלא ע"מ ליהנות בהן בני אדם דניחא ליה לאינשי דליהנו אינשי מממוניה ולא יהא לאיבוד: **אתרוג זה נתון לך במתנה.** כל ימיך: **ואחריך.** אחר מיתתו: **לפלוני.** לאתא בו וגם לאכלו אם יהא רוצה דהא לא קאמר ואחריו לפלוני: **נטלו ראשון ויצא בו.** כלומר נטלו לאתא בו ובירך עליו: **באנו למחלוקת כו'.** דלרבי לא יצא ראשון דהא לית ליה בגויה אלא קנין פירות שהרי אינו יכול למכרו ולא קרינא ביה לכם [ויקרא כג] ולר"ש ראשון יצא דהא אי בעי הוה אכיל ליה או מזבין ליה דהא אחריך קאמר מה שישתייר אחריך: **עד כאן לא פליגי.** רבי ור"ש בפירות דראשון דולאי פירות אית ליה אלא בהכי פליגי דר"ש סבר קנין פירות שיש לו לראשון כקנין הגוף דמי אפי' לר"ל דאחריך שאני ורבי סבר לאו כקנין הגוף דמי ואם מכר את הגוף לא עשה ולא כלום אבל בפירות הכל מודים דאית ליה הלכך גבי אתרוג נמי יציאת ידי חובתו ליטלו היינו פירותיו דאפילו לרבי יצא:

אי

מסורת הש"ס

ה) [סוכות כא:, ב) לקמן קנד: כתובות לה: סוטה כא: ערכין כג., ג) גיטין עב. כתובות ב:, ד) [שבת קלה: יט:], ה) [יומא לו:], ו) כפ"ש: כתריתא, ז) [ברכות מז:].

גליון הש"ס

גמרא מטאי דבההיא הדר. עי' מיגן דף עז ע"א תוס' ד"ה בגטין, ולע"ק:

הגהות הב"ח

(א) נב' מהו דתימא מצי אמר ליה למיעבד איסורא לא יהבינהו לך: (ב) רש"ם ד"ה איזהו רשע ערום רשע גורם:

מוסף רש"י

איזהו רשע ערום. רשע המתעבר על ריב לא לו ומבטל מתנת הנותן, שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני, ובלוני לא היה ראשון מוכר לאחרים להפסיד אחריך. ערום דמכל מקום מגלגלין הוא ומה שעשה עשוי, שהנותן לא מיחה כשעת המתנה, כדאמר: דאמר אם קדם ראשון ומכר מה שעשה עשוי, כי אין לאחריך אלא מה שישייר ראשון והרי לא שייר כלום (לקמן קנד:). **זה גיטך אם מתי.** שכיב מרע שנתן גט לאשתו בתחלת מן הלכיות הללו, זה גיטך אם מתי אי לא זה גיטך מחולי זה כו' (כתובות ב:). **לא אמר כלום.** אם מתי לא אמר כלום דמשמע לכשאמות ואין גט לאחר מיתה, זה גיטך מחולי זה משמע מחולי זה ולילך, וכיון שמת מתוך החולי נמצא שאין הגט חל אלא לאחר מיתה (גיטין עב.). **לו:** מפיפקוק חולי זה משמע והוא מת מחומו חולי, לא אמר כלום, שהרי מפיפקק אינו בחיים ואינו יכול לגרש (כתובות ב:).

רבינו גרשום

אלא אחריך נמי אי דמי קנין פירות שלו כקנין הגוף או לא תנאי היא: השני. שהוא אחריך: מוציא מיד הלוקח. גוף הקרקע: דברי רבי. דס"ל דהראשון אין לו אלא הפירות וקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא מצי זבין הגוף. ורבי סבירא ליה כריש לקיש: ורבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני. מן הגוף: אלא מה ששייר ראשון. שלא מכר לפי שהיה רשאי למכור משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: ו) והכא קאמר יורד ראשון מוכר ואוכל משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: ז) אכילת פירות בלבד ואינו רשאי למכור הגוף: דר' אדר' לא קשיא. הא דאמר ראשון מוכר ואוכל בפירי קאמר אבל גופה של קרקע אם מכר יאכל השני מוציא מיד הלוקח דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: (הא) לכתחלה. אין לראשון אלא אכילת פירות דלאו כקנין הגוף דמי. אבל דיעבד אם מכר ואכל אין לשני בגוף קרקע אלא זה ששייר ראשון: איזהו רשע ערום. שהוא עושה רשע ג) מרשעו

ו) ל"ל קשיא דרבי אדרבי דהכא קאמר יכו'. ז) ל"ל ורשב"ג אדרשב"ג דהכא קאמר דאין לראשון אלא אכילת פירות בלבד וכו'. ז) מולי ל"ל שהוא עשה רשע מערמתו.

עין משפט נר מצוה

קנב א ב ג ד מיי' פי"ג מהל' זכיה ומתנה הל' ח ט סמג עשין פג טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף ג: קנג ה ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם ס"ד: קנד ז מיי' שם וס"א שם הל' מ סמג שם טוש"ע חו"מ שם וסי' רנב סעיף ח: קנה ח מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה יב ועיין בהשגות ומ"מ סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קמה סעיף ח: קנו ט י מיי' פי"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמג עשין פג טוש"ע מ"מ סי' רמח סעיף ג:

רבינו גרשום (המשך)

זה המשיא עצה שמתייעץ ומוכר נכסים שנתנו לו על מנת שאחריך לפלוני כרבן שמעון בן גמליאל דאמר דאי עבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון דהכי אקאמר הנותן נכסי לך ולכל צרכך ואם תשאר כלום יהא אחריך לפלוני: ומודה. רבן שמעון בן גמליאל: שאם נתן ראשון במתנת ש"מ. כלומר מה שנתן במתנת בריא נותן אבל אם נתן במתנת שכיב מרע וכו': לאחר מיתה קונה וכבר קדמו אחריך. שהוא יורש וקונה בגמר מיתה עם שיצא נשמתו של ראשון. אביי אמר עם גמר מיתה: דולמא הדר ביה [מהא] דאמר אחריך קונה בגמר מיתה: לא ס"ד. אלא ודאי סבירי דמתנת שכ"מ אינ' קונה אלא לאחר מיתה כדתנן הרי זה גיטך אם מתי דרי גיטך אם לא אחיה מחולי זה הרי זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום. משום דהאי גט כמתנה הוא דקא יהיב ליה ומתנה אינה אלא לאחר מיתה נגמרת וקי"ל דאין גט לאחר מיתה. אלמא דלא הדר ביה מהא דאמר מתנה לאחר מיתה קונה: אפי' היו בהן. באותן נכסים עבדים והרצאן לחירות. מה שעשה עשוי ואין לשני אלא מה ששייר ראשון: פשיטא. מה לי עבדים מה לי שאר נכסים: מהו דתימא מצי אמר לי'. הנותן למיעבד איסורא לא יהבי לך. והאי ההרצאת עבדים לחירות איסור הוא דעובר בעשה דכתיב לעולם בהם תעבודו ואימא דלא עבד כלום. קמ"ל דמה שעשה עשה: תכריכין למת. איסורי הנאה נינהו: באנו למחלוקת רבי ורשב"ג. דלעיל אם יכול לצאת בו ידי חובתו דרבי דסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי סבירא ליה הואיל דהאי אתרוג לא יהבי נהליה כי אם לפירות לחודייהו דהיינו הברכה לאו כקנין הגוף של אתרוג דמי. ולא יצא דמשום דלא שלו הוא וקיימא לן יום טוב הראשון חל אין אדם יוצא ידי חובתו בלולב של חבירו. ורשב"ג סבר דיצא משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: אבל הכא גבי אתרוג מאי קנין פירות איכא הכא: